

Valstybinio audito ataskaita

LĖŠŲ IR TURTO VALDYMAS KAUNO TARDYMO IZOLIATORIUJE

2017 m. gegužės 31 d. Nr. VA-2017-P-40-3-13

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	4
REKOMENDACIJOS	6
<u>IŽANGA</u>	<u>7</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>8</u>
1. <u>Finansinė ir kita informacija nesudaro pagrindo priimti pagrįstus lėšų ir turto valdymo sprendimus</u>	<u>8</u>
2. <u>Turtas išnuomojamas ir perduodamas naudotis neteisėtai</u>	<u>10</u>
3. <u>Nesilaikoma remonto darbų planavimo ir vykdymo tvarkos</u>	<u>11</u>
4. <u>Valstybės biudžeto lėšos naudojamos neatsakingai</u>	<u>14</u>
<u>REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS</u>	<u>17</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>18</u>
Audito metodai ir procedūros	18

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Disponavimas turtu – teisė turtą parduoti, kitaip perleisti, taip pat išnuomoti, įkeisti arba kitokiu būdu keisti jo teisinę būklę¹.

Finansų kontrolė – viešojo juridinio asmens vidaus kontrolės sistemos dalis, kuria siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens ūkinės veiklos teisėtumą ir patikimo finansų valdymo principų – ekonomiškumo, efektyvumo, rezultatyvumo bei skaidrumo – laikymąsi².

Inventorizacija – turto ir įsipareigojimų patikrinimas ir jų faktiškai rastų likučių palyginimas su buhalterinės apskaitos duomenimis³.

Kalėjų departamentas – Kalėjų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos.

Turtas – materialiosios, nematerialiosios ir finansinės vertybės, kurias valdo ir naudoja ir (arba) kuriomis disponuoja ūkio subjektas ir kurias naudojant tikimasi gauti ekonominės naudos⁴.

Turto likvidavimas – Vyriausybės nustatyta tvarka nurašyto turto išvežimas į sąvartyną arba jo sunaikinimas⁵.

Turto naudojimas – naudingųjų turto savybių taikymas tenkinti naudotojo poreikius⁶.

Turto nurašymas – Vyriausybės nustatyta tvarka įformintas turto išėmimas iš apyvartos ar sandėliavimo vietų, kai šis turtas perleidžiamas arba likviduojamas⁷.

Turto valdymas – teisė įstatymų nustatyta tvarka daryti turtui fizinį ir ūkinį poveikį⁸.

Vidaus kontrolė – viešojo juridinio asmens vadovo sukurta visų kontrolės rūšių sistema, kuria siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą⁹.

Viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys – periodiškai rengiamas teisės aktų nustatytų ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami finansiniai duomenys pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų nustatytą formą apie viešojo sektoriaus subjekto finansinę būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus¹⁰.

¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2014-03-25 įstatymo Nr. XII-802 redakcija), 2 str. 1 p.

² Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 2 str. 2 p.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 (2014-10-03 nutarimo Nr. 1070 redakcija) patvirtintos Inventorizacijos taisyklės, 5.2 p.

⁴ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574, 2 str. 17 p.

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2014-03-25 įstatymo Nr. XII-802 redakcija), 2 str. 7 p.

⁶ Ten pat, 2 str. 8 p.

⁷ Ten pat, 2 str. 9 p.

⁸ Ten pat, 2 str. 11 p.

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10 Nr. IX-1253, 2 str. 7 p.

¹⁰ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212, 2 str. 26 p.

SANTRAUKA

Kalėjimų departamentas ir 17 jam pavaldžių įstaigų įgyvendina nacionalinę bausmių vykdymo ir probacijos politiką, kuria siekiama, kad bausmių vykdymas būtų skirtas perauklėti nusikaltimą padariusį asmenį, kad bausmę atlikę asmenys geriau įsilietų į visuomenės gyvenimą; taip pat siekiama modernizuoti laisvės atėmimo vietų veiklą ir veiklos metodus, keisti požiūrį į nuteistąjį.

Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos metodiškai vadovauja ir kontroliuoja probacijos tarnybų ir laisvės atėmimo vietų įstaigų veiklą¹¹.

Atlikdami 2016 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir 2016 metų valstybės biudžeto vykdymo vertinimo auditą¹², Kauno tardymo izoliatoriuje nustatėme reikšmingas lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir apskaitos tvarkymo rizikas.

Įvertinę rizikos veiksnius, turinčius įtakos tam tikroms audito sritims, atlikome auditą Kauno tardymo izoliatoriuje. Audito tikslas – įvertinti 2016 metų biudžeto lėšų naudojimą ir valstybės turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo, sandorius su trečiaisiais asmenimis ir įsipareigojimų vykdymą Kauno tardymo izoliatoriuje. Izoliatorius įgyvendina valstybės politiką vykdant kardomąją priemonę – suėmimą ir laisvės atėmimo bausmes, taip pat vykdo nuteistųjų elektroninio stebėjimo operatoriaus funkcijas¹³.

Šio audito rezultatai parodė, kad finansinė ir kita informacija nesudaro pagrindo priimti pagrįstus lėšų ir turto valdymo sprendimus, biudžeto lėšos ir valstybės turtas naudojami neatsakingai. Vidaus kontrolė, įskaitant ir finansų kontrolę, neužtikrina, kad izoliatoriuje veikla būtų vykdoma įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka, biudžeto lėšos, valstybės turtas bei įsipareigojimams tretiesiems asmenims būtų apsaugoti nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo ar kitų neteisėtų veikų, būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principų.

Teisingumo ministerija formuoja bausmių vykdymo ir probacijos politiką, kurią įgyvendina jai pavaldus Kalėjimų departamentas. Todėl apie nustatytus dalykus informavome Teisingumo ministeriją, kurios priimti veiksmai, sprendžiant susidariusią situaciją, bus taip pat vertinami.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Kauno tardymo izoliatoriaus finansinė ir kita informacija nesudaro pagrindo priimti pagrįstus lėšų ir turto valdymo sprendimus, nes apskaitos sistema neužtikrina, kad duomenys apie turtą ir įsipareigojimus būtų patikimi – reikšminga dalis buhalterinės apskaitos duomenų apie ilgalaikį materialųjį turtą, atsargas ir įsipareigojimus nėra patikima ir pagrįsta inventorizacijos duomenimis, finansinės ataskaitos nerodo tikro ir teisingo vaizdo, nes jose pateikta apskaitos informacija nėra atsekama, tinkama, palyginama, išsami, naudinga vidaus ir išorės informacijos

¹¹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012-02-28 įsakymu Nr. 1R-58 patvirtinti Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatai, 1 p.

¹² Auditas bus baigtas 2017 m. III ketvirtį.

¹³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014-03-06 įsakymu Nr. 1R-65 patvirtinti Kauno tardymo izoliatoriaus nuostatai, 1 p.

- vartotojams, nenaudojamas turtas nenurašomas, nelikviduojamas ar kitaip nerealizuojamas. Tokia turto ir lėšų apskaitos sistema neprišėdė prie tinkamos turto ir lėšų apsaugos nuo galimo jo iššvaistymo, pasisavinimo ir kitų neteisėtų veikų (1 skyrius).
2. Kauno tardymo izoliatorius neatsakingai disponavo jam priklausančiu turto, nes turtą išnuomojo ir perdavė naudotis teisės aktuose nenustatytais atvejais ir būdais. Dėl to negavo pajamų iš turto naudojimo, apmokėjo su perduoto turto naudojimu susijusias išlaidas, sudarė galimybes privačiam juridiniam asmeniui gauti naudą nekonkurencinėmis sąlygomis (2 skyrius):
 - 2.1. leido maitinimo paslaugą teikiančiam privačiam juridiniam asmeniui neatlygintinai naudotis izoliatoriui priklausančiomis patalpomis ir jose esančiu turto, dėl to negavo 1,5 tūkst. Eur pajamų. Be to, apmokėjo privataus juridinio asmens patirtas 1,5 tūkst. Eur komunalinių mokesčių išlaidas;
 - 2.2. leido naują įrenginį (11,7 tūkst. Eur) naudoti turto nuomininkui, nepakeitęs nuomos sutarties ir neperskaičiavęs nuomos mokesčio, todėl negavo 2 tūkst. Eur pajamų; 2016 ir 2017 metais pratęsdamas turto nuomos sutartį neperskaičiavo nuompinigių dydžio kitiems metams;
 - 2.3. sudarė su maitinimo paslaugą teikiančiu privačiu juridiniu asmeniu papildomą susitarimą prie turto nuomos sutarties ir suteikė jam teisę naudoti išsinuomotą valstybės turtą teikti kitai paslaugai, nesusijusiai su pagrindine, taip sudarė galimybę privačiam juridiniam asmeniui gauti naudą nekonkurencinėmis sąlygomis;
 - 2.4. 2016 metais pasibaigus nuomos sutarčiai, jos nepratęsė ir leido privačiam juridiniam asmeniui ir toliau nuomoti patalpas, nors visi sutarties pakeitimai turėjo būti pasirašyti sutarties šalių;
 - 2.5. suteikė teisę kitai Kalėjimų departamentui pavaldžiai įstaigai – Kauno probacijos tarnybai naudotis patalpomis nesant teisinio pagrindo.
 3. Kauno tardymo izoliatoriuje remonto darbų planavimo ir vykdymo sistema yra ydinga. Remonto darbai planuojami netinkamai, nepagrįsti realiu poreikiu, nesudaromos darbų sąmatos, nenurodomos konkrečioms darbams reikalingos statybinės medžiagos. Vykdydami remonto darbus, nekontroliuojami įsigyjamų ir naudojamų prekių ir statybinių medžiagų kiekiai, jų sunaudojimas nepagrįstas dokumentais, statybinės medžiagos nurašomos nesilaikant statybinių medžiagų sunaudojimo patvirtintų normų, nenurodoma, kokiems remonto darbams jos buvo sunaudotos. Sandėlio dokumentai nerodo faktinio turto kiekio, nes didžioji dalis prekių ir statybinių medžiagų nurašoma atlikus ne konkrečius darbus, o tik prieš metinę inventurizaciją. Netinkamai vykdoma turto kiekio, kokybės ir sutarčių sąlygų kontrolė, nes negautas turtas registruojamas apskaitoje. Taip sudaromos prielaidos lėšas ir turtą naudoti netaupiai ir neracionaliai (3 skyrius).
 4. Kauno tardymo izoliatoriuje priimami sprendimai dėl lėšų naudojimo ir įsipareigojimų tretiesiems asmenims pažeidžia teisėtumo ir patikimo finansų valdymo principus, biudžeto lėšos naudojamos neatsakingai (4 skyrius):
 - 4.1. 2016 metais turėdamas didelį turto likutį, pirko tos pačios rūšies turtą, nors jis tais metais buvo nenaudojamas ar mažai naudojamas įstaigos veikloje, ir taip metų pabaigoje turto likučius padidino beveik 3 kartus;
 - 4.2. neturėdamas sutartyse numatytos prievolės ir neįvertinęs lėšų praradimo rizikos, izoliatorius biudžetinių metų pabaigoje iš anksto sumokėjo visą sutartyse nurodytą sumą (57 tūkst. Eur) tiekėjams, nors pastarieji nepateikė tinkamo prievolių įvykdymo užtikrinimo;
 - 4.3. siekdamas gauti finansavimą pastatų modernizavimui, izoliatorius įsigijo energetinio audito ir investicinio projekto parengimo paslaugas (11,9 tūkst. Eur) iš privataus juridinio asmens, kuris neturėjo teisės atlikti energetinius auditus; sudarė ydingą sutartį, kuri leido

privačiam juridiniam asmeniui be izoliatoriaus sutikimo pasitelkti trečiuosius asmenis atlikti energetinį auditą;

- 4.4. sumokėjo 2,1 tūkst. Eur už paslaugą, kuri nebuvo suteikta (neparengtas pastato, esančio Kęstučio g. 37, Kaune, investicijų projektas), neapskaičiavo ir nepareikalavo 1,4 tūkst. Eur delspinigių. Neturėdamas visų reikiamų dokumentų, izoliatorius negalės pateikti paraiškos gauti finansavimą minėto pastato modernizavimui, todėl egzistuoja tikimybė, kad iš valstybės biudžeto sumokėti 3,7 tūkst. Eur bus panaudoti neracionaliai;
- 4.5. izoliatorius sudarė galimybę darbuotojams mokėti priemokas už papildomų darbų atlikimą visus metus, nes nenaikino daugiau kaip vienerius metus neužimtų pareigybių, funkcijos nepriskyrė ją atliekančiam įstaigos darbuotojui; be to, darbuotojams nepagrįstai skyrė priemokas, kurios jiems nepriklauso (7,4 tūkst. Eur), ir už darbus, kurie faktiškai nebuvo atlikti (1,9 tūkst. Eur).

REKOMENDACIJOS

Siekiant užtikrinti Kauno tardymo izoliatoriaus turto ir lėšų teisėtą ir teisingą valdymą, naudojimą ir disponavimą jais, taip pat turėti teisingus apskaitos duomenis, įsitikinti lėšų ir prisiimtų įsipareigojimų pagrįstumu, rekomenduojame:

Kalėjimų departamentui

1. Užtikrinti, kad būtų atlikta Kauno tardymo izoliatoriuje esančio viso turto, atsargų ir įsipareigojimų inventorizacija ir, atsižvelgiant į inventorizacijos rezultatus, būtų nustatyti teisingi apskaitos duomenys (1, 3 išvados).
2. Imtis veiksmų dėl kaltų asmenų atsakomybės nustatymo ir izoliatoriui padarytos žalos išieškojimo (2, 4 išvados).

Kauno tardymo izoliatoriui

3. Siekiant mažinti įstaigos valdymo išlaidas, pertvarkyti Kauno tardymo izoliatoriaus personalo struktūrą: atsisakyti pareigybių, nebūtinų izoliatoriui pavestų funkcijų vykdymui užtikrinti, ir papildyti darbuotojų pareigybės aprašymus jų atliekamomis funkcijomis (4 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti rekomendacijų įgyvendinimo plane.

IŽANGA

Bausmė yra valstybės prievartos priemonė, skiriama teismo nuosprendžiu nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą padariusiam asmeniui. Teismo paskirtas bausmes vykdo Kalėjimų departamentui pavaldžios laisvės atėmimo vietų įstaigos ir probacijos tarnybos.

Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos, įgyvendindamos nacionalinę bausmių vykdymo ir probacijos politiką, vykdo programą „Bausmių sistema“. Už jos įgyvendinimui skirtas biudžeto lėšas statomos ir rekonstruojamos laisvės atėmimo vietų įstaigos, diegiamos modernios elektroninio stebėjimo ir ryšio blokavimo sistemos, elgesį koreguojančios programos ir atkuriamojo teisingumo priemonės, įdarbinami nuteistieji, lavinami jų socialiniai įgūdžiai, jiems teikiama psichologinė pagalba. Įstaigos, įgyvendindamos šias priemones, turi biudžeto lėšas naudoti ir valstybės turtą valdyti taip, kad bausmių sistema būtų taupi ir veiksminga.

Kauno tardymo izoliatorius 2016 metų pabaigoje valdė 6 315,5 tūkst. Eur turto ir panaudojo 2 907,5 tūkst. Lt asignavimų – 2 895,5 tūkst. Lt išlaidoms, iš jų 2 173,7 tūkst. Lt darbo užmokesčiui, ir 11,9 tūkst. Lt turtui įsigyti.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁴ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁵. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito metodai ir procedūros pateikti ataskaitos priede.

¹⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

¹⁵ Atitikties audito (4000 TAAIS) standartas (<http://www.vkontrolė.lt/page.aspx?id=350>).

AUDITO REZULTATAI

Kauno tardymo izoliatoriuje nustatyti faktai rodo, kad finansinė ir kita informacija nesudaro pagrindo priimti pagrįstus lėšų ir turto valdymo sprendimus, biudžeto lėšos ir valstybės turtas naudojami neatsakingai. Vidaus kontrolė, įskaitant ir finansų kontrolę, neužtikrina, kad veikla būtų vykdoma įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka, biudžeto lėšos, valstybės turtas ir įsipareigojimai tretiesiems asmenims būtų apsaugoti nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo ar kitų neteisėtų veikų, būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principų.

1. FINANSINĖ IR KITA INFORMACIJA NESUDARO PAGRINDO PRIIMTI PAGRĮSTUS LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO SPRENDIMUS

Teisingi finansiniai duomenys ir pagal juos parengtos finansinės ataskaitos privalo pateikti išsamią ir objektyvią informaciją jos vartotojams. Tai sudaro sąlygas efektyviai atlikti finansų kontrolę visais valdymo lygiais. Tik remiantis patikima informacija galima priimti sprendimus dėl efektyvaus įstaigos turto – finansinių išteklių, trumpalaikio ir ilgalaikio turto, atsargų – naudojimo. Audito metu nustatyta, kad Kauno tardymo izoliatoriaus reikšminga dalis buhalterinės apskaitos duomenų apie ilgalaikį materialųjį turtą, atsargas ir įsipareigojimus nėra patikima, o nesutvarkyta buhalterinė turto ir lėšų apskaita neprisideda prie tinkamos turto apsaugos nuo galimo jo iššvaistymo, pasisavinimo ir kitų neteisėtų veikų.

Apskaitos sistema neužtikrina, kad duomenys apie turtą būtų patikimi

Audito metu nustatyta, kad turto apskaita tvarkoma taip, kad duomenys apie turtą nerodo tikro ir teisingo vaizdo – apskaitoje užregistruotas ne visas įstaigoje esantis ilgalaikis ir trumpalaikis turtas arba užregistruotas neteisingai (žr. pavyzdžius). Taip sudaromos sąlygos nekontroliuoti turto naudojimo.

Pavyzdžiai

- Turtas, esantis Kęstučio g. 27, Kaune (baldai, garso stiprintuvas ir kt.), neužregistruotas apskaitoje. Audito metu turto įsigijimą patvirtinančių dokumentų pateikta nebuvo, turto vertė nežinoma.¹⁶
- Kauno tardymo izoliatoriuje pagaminti baldai, kuriuos įstaiga naudoja savo veikloje, neregistruojami apskaitoje, o materialiai atsakingi asmenys gamyboje sunaudotas medžiagas nurašo kaip prekes ar remontui sunaudotas medžiagas.¹⁷
- Atlikti 3 pastatų energetiniai audita ir parengti 2 investiciniai projektai, kurių vertė 11,9 tūkst. Eur. Šie projektai ne užregistruoti apskaitoje kaip ilgalaikis turtas, o nurašyti į sąnaudas¹⁸.
- Įrengus pasimatymų kambarius, buvo padidinta turimo ilgalaikio turto funkcijų apimtis, todėl įrengimo darbai laikytini esminiu ilgalaikio turto pagerinimu. Su įrengimu susijusių išlaidų

¹⁶ 12-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Ilgalaikis materialusis turtas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-08 įsakymu Nr. 1K-174 (2009-12-22 įsakymo Nr. 1K-466 redakcija), 7 p.

¹⁷ 8-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Atsargos“, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-20 įsakymu Nr. 1K-220 (2009-12-24 įsakymo Nr. 1K-477 redakcija), 20 p.

¹⁸ 12-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Ilgalaikis materialusis turtas“, 73.10 p.

(113,9 tūkst. Eur) suma turėjo būti padidinta atitinkamo ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina (pastato vertė), tačiau minėtos išlaidos nurašytos į sąnaudas¹⁹.

- Izoliatorius įsigijo šaldymo įrenginį už 11,7 tūkst. Eur, kurio neregistravo apskaitoje kaip turto, o nurašė į sąnaudas²⁰.
- Baldus neteisingai apskaitė kaip atsargas (du virtuvės komplektai: 926,78 Eur ir 984,71 Eur), nes jų vertė viršijo minimalią ilgalaikio turto vertę (500 Eur) ir jie turėjo būti registruoti ilgalaikio turto sąskaitose²¹.

Atlikdami auditą, auditoriai patikrino tik atsirinktus pavyzdžius, todėl, įstaigoje neveikiant vidaus kontrolės sistemai, tokio turto gali būti ir daugiau.

Dalis apskaitos duomenų nepagrįsti turto ir įsipareigojimų inventorizacijos duomenimis

Viena iš svarbiausių vidaus kontrolės priemonių, reikalingų apskaitos duomenų teisingumo užtikrinimui ir turto pasisavinimo prevencijai, yra turto inventorizacija. Kauno tardymo izoliatorius neatliko viso įstaigoje esančio turto ir įsipareigojimų inventorizacijos²²: ilgalaikio turto – 1 156,9 tūkst. Eur, atsargų – 0,2 tūkst. Eur, išankstinių apmokėjimų – 0,7 tūkst. Eur, per vienerius metus gautinų sumų – 246,6 tūkst. Eur, pinigų ir pinigų ekvivalentų – 29,5 tūkst. Eur, ilgalaikių įsipareigojimų – 162,4 tūkst. Eur, trumpalaikių įsipareigojimų – 233,3 tūkst. Eur. Todėl 2016 m. dalis apskaitos duomenų nepagrįsta turto ir įsipareigojimų inventorizavimo duomenimis²³.

Inventorizacijos metu pas materialiai atsakingus asmenis rasti 63 nenaudojamo (sugedusio) ilgalaikio turto vienetai. Metinės inventorizacijos komisija pasiūlė sudaryti komisiją, kuri įvertintų sugedusio ir nenaudojamo ilgalaikio turto gedimų rūšį bei priimtų sprendimą dėl tolimesnio ilgalaikio turto naudojimo. Ši komisija nebuvo sudaryta, o nenaudojamas (sugedęs) ilgalaikis turtas nebuvo pripažintas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, nenurašytas ir nelikviduotas²⁴.

Nenaudojamas ilgalaikis turtas ir nurašytas trumpalaikis turtas yra kaupiamas ir laikomas įstaigoje, atsakingi asmenys nesiima jokių veiksmų jį likviduoti ar kitaip realizuoti²⁵ bei gauti papildomų pajamų. Taip sudaromos sąlygos nekontroliuoti turto naudojimo.

Įstaigos vadovas atsako už inventorizacijos organizavimą ir atlikimą laiku, inventorizavimo duomenų išsaugojimą, sutikrinimo žiniaraščiuose nustatytų trūkumų išieškojimą, o kartu su buhalteriu – už teisingų inventorizacijos rezultatų, neišieškotų trūkumų ir pertekliaus įtraukimą į buhalterinę apskaitą²⁶.

¹⁹ 12-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Ilgalaikis materialusis turtas“, 32 p.

²⁰ Ten pat, 11 ir 17 p.

²¹ Ten pat, 11 p.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 (2014-10-03 nutarimo Nr. 1070 redakcija) patvirtintos Inventorizacijos taisyklės, 8 p.

²³ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212, 19 str. 9 d.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 (2014-10-03 nutarimo Nr. 1070 redakcija) patvirtintos Inventorizacijos taisyklės, 62 ir 63 p.; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-19 nutarimu Nr.1250 (2014-11-05 nutarimo Nr. 1228 redakcija) patvirtintas Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašas, 12 p.

²⁵ Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašas, 19 p.

²⁶ Inventorizacijos taisyklės, 64 p.

Finansinės ataskaitos nerodo tikro ir teisingo vaizdo

Audito metu nustatyta, kad Kauno tardymo izoliatoriaus finansinėse ataskaitose pateikta apskaitos informacija nėra tinkama, palyginama, išsami ir naudinga vidaus ir išorės informacijos vartotojams²⁷:

- Neužtikrinamas finansinių ataskaitų duomenų atsekamumas, nes įstaigos turto detalieji apskaitos duomenys ne visais atvejais sutapo su didžiosios knygos duomenimis. Nustatyti apskaitos duomenų neatitikimai: 2016-12-31 kultūros paveldo statinių duomenys skiriasi 27,7 tūkst. Eur, ginkluotės ir karinės technikos – 2,5 tūkst. Eur, kito ilgalaikio materialiojo turto – 2,5 tūkst. Eur.
- Ilgalaikis ir trumpalaikis turtas apskaitoje registruojamas nesilaikant teisės aktų reikalavimų:
 - Atiduoto naudoti viešojo sektoriaus subjekto veikloje ūkinio inventoriaus vertė iš karto nebuvo pripažinta sąnaudomis²⁸. Tokio inventoriaus kiekinė ir (arba) vertinė apskaita kontrolės tikslais turi būti tvarkoma balansinėse arba nebalansinėse sąskaitose pagal viešojo sektoriaus subjekto nusistatytą apskaitos politiką. Nustatyta, kad izoliatorius ilgiau nei 12 mėnesių nenurašė iš apskaitos 24,8 tūkst. Eur vertės atiduoto naudoti ūkinio inventoriaus.
 - Sudarant finansines ataskaitas 5,5 tūkst. Eur vertės atsargos nebuvo įvertintos galimo realizavimo verte²⁹, ši vertė nebuvo palyginta su įsigijimo savikaina, nenustatyta, kuri iš jų yra mažesnė. Izoliatorius anksčiau negu prieš vienerius metus įsigytas atsargas 2016 metų finansinėse ataskaitose neteisingai parodė įsigijimo savikaina.
 - Apskaitoje užregistruotas ne visas ilgalaikis ir trumpalaikis turtas arba užregistruotas nesilaikant viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais (žr. pirmiau pateiktus pavyzdžius).

2. TURTAS IŠNUOMOJAMAS IR PERDUODAMAS NAUDOTIS NETEISĖTAI

Kauno tardymo izoliatorius neatsakingai disponavo jam priklausančiu turtu, nes jį išnuomojo ir perdavė naudotis teisės aktuose nenustatytais atvejais ir būdais. Dėl to negavo pajamų iš turto naudojimo, apmokėjo su perduoto turto naudojimu susijusias išlaidas, sudarė galimybes privačiam juridiniam asmeniui gauti naudą nekonkurencinėmis sąlygomis.

Izoliatorius iš privataus juridinio asmens pirko³⁰ maitinimo paslaugą izoliatoriuje laikomiems suimtiesiems ir nuteistiesiems ir išnuomojo³¹ jam priklausančias patalpas (141,1 kv. m) ir jose esantį turtą – baldus, virtuvės įrangą (įsigijimo vertė 41,8 tūkst. Eur) – šiai paslaugai teikti. Izoliatorius leido maitinimo paslaugą teikiančiam privačiam juridiniam asmeniui neatlygintinai naudotis jam priklausančiomis patalpomis (17,95 kv. m indų plovimo patalpa) ir jose esančiu turtu – baldais ir virtuvės įranga, dėl to negavo jam priklausiusių 1,5 tūkst. Eur pajamų ir apmokėjo privataus juridinio asmens patirtas 1,5 tūkst. Eur komunalinių mokesčių išlaidas (2015 m.–2017 m. kovo mėn. laikotarpiu).

²⁷ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574, 4 str.

²⁸ 8-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Atsargos“, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-20 įsakymu Nr. 1K-220 (2009-12-24 įsakymo Nr. 1K-477 redakcija), 37 p.

²⁹ Ten pat, 8 p.

³⁰ 2015-02-12 maitinimo paslaugos pirkimo–pardavimo sutartis Nr. 20-4.

³¹ 2015-02-12 patalpų, kito ilgalaikio turto ir ūkinio inventoriaus nuomos sutartis Nr. 20-5.

Pagal minėtą turto nuomos sutartį maitinimo paslaugą teikiantis privatus juridinis asmuo nuomojosi šaldymo įrenginį, kuris neatitiko jam keliamų reikalavimų. Izoliatoriui įsigijus brangesnį įrenginį (11,7 tūkst. Eur) ir, juo pakeitus seną įrenginį, nepakeitė nuomos sutarties, neperskaičiavo nuomos mokesčio ir negavo 2 tūkst. Eur pajamų (2016 m.–2017 m. kovo mėn. laikotarpiu). Be to, nei turto nuomos sutartyje, nei susitarimuose dėl sutarties pratęsimo izoliatorius, nenumatęs metinio valstybės nekilnojamojo turto nuompinių dydžio perskaičiavimo kitiems metams³², 2016 ir 2017 metais pratęsė turto nuomos sutartį ir neperskaičiavo nuompinių dydžio. Vykdydamas šią nuomos sutartį, izoliatorius sudarė galimybes maitinimo paslaugą teikiančiam privačiam juridiniam asmeniui gauti naudą nekonkurencinėmis sąlygomis. Teisės aktai³³ nenumato galimybių naudoti išsinuotą valstybės turtą teikti kitą paslaugą, nesusijusią su pagrindine. Tarp šalių buvo sudarytas papildomas susitarimas³⁴ vykdyti kitą paslaugą, nesusijusią su ta, kuri buvo nupirkta viešojo konkurso būdu: izoliatoriaus patalpose gaminti maistą Kauno vyriausiojo policijos komisariato suimtiesiems.

Izoliatorius konkurso būdu išnuomojo privačiam juridiniam asmeniui³⁵ patalpas parduotuvės veiklai. 2016-07-16 sutarčiai baigus galioti, izoliatorius leido privačiam juridiniam asmeniui ir toliau nuomoti patalpas, nepratęsęs nuomos sutarties³⁶, nors visi sutarties pakeitimai, papildymai ir priedai galioja, jeigu jie sudaryti raštu ir pasirašyti sutarties šalių³⁷.

Audito metu nustatyta, kad izoliatorius suteikė teisę³⁸ kitai Kalėjimų departamentui pavaldžiai įstaigai Kauno probacijos tarnybai naudotis patalpomis, esančiomis Kęstučio g. 37, Kaune (12,69 kv. m patalpa sandėliavimo paskirčiai; ir suteikė teisę organizuojamiems visuotiniams pasitarimams, kvalifikacijos kėlimo ir kitiems renginiams kartą per savaitę naudotis sale ir joje esančiu inventoriu), nesant teisinio pagrindo.

Izoliatorius, sudarydamas tokius sandorius, turtu disponavo nesivadovaudamas viešosios teisės principu – sandoriai dėl valstybės ir savivaldybių turto turi būti sudaromi tik teisės aktų, reglamentuojančių disponavimą valstybės turtu, nustatytais atvejais ir būdais³⁹.

3. NESILAIKOMA REMONTO DARBŲ PLANAVIMO IR VYKDYMO TVARKOS

Kauno tardymo izoliatoriuje nustatyta remonto darbų planavimo ir vykdymo tvarka, bet jos nesilaikoma, paskirti atsakingi asmenys nekontroliuoja, kad jos būtų laikomasi. Remonto darbai planuojami netinkamai, nepagrįsti realiu poreikiu, nesudaromos darbų sąmatos, nenurodomos

³² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014-09-30 įsakymu Nr. 1K-306 patvirtintos Nuompinių už valstybės ilgalaikio ir trumpalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo taisyklės.

³³ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2014-03-25 įstatymo Nr. XII-802 redakcija).

³⁴ 2015-02-23 susitarimas Nr. 20-7 prie 2015-02-12 patalpų, kito ilgalaikio turto ir ūkinio inventoriaus nuomos sutarties Nr. 20-5.

³⁵ 2015-07-15 nekilnojamojo turto nuomos sutartis Nr. 20-46.

³⁶ 2017-03-16 būklė: nuomininkas patalpose vykdo faktinę veiklą, moka nebegaliojančioje nuomos sutartyje nustatytą nuomos ir kitus priklausančius mokesčius, bet izoliatorius sutarties pratęsimo iki minėtos dienos nepasirašė.

³⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-12-14 nutarimo Nr. 1524 „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“ (2014-11-05 nutarimo Nr. 1229 redakcija) 1 priedas „Valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos pavyzdinė sutartis“.

³⁸ Kauno probacijos tarnyba kreipėsi į izoliatorių 2015-02-03 raštu Nr.4-76 „Dėl patalpų suteikimo“, kuriuo, atsižvelgus į tai, kad perimtos patalpos yra tik kabinetai, prašoma suteikti galimybę įstaigos organizuojamiems visuotiniams pasitarimams, kvalifikacijos kėlimo ir kitiems renginiams kartą per savaitę – trečiadieniais, naudotis sale trečiame aukšte, Kęstučio g. 37, Kaune.

³⁹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2014-03-25 įstatymo Nr. XII-802 redakcija), 9 str. 4 p.

konkreiems darbams reikalingos statybinės medžiagos. Vykdamas remonto darbus, nekontroliuojami įsigyjamų ir naudojamų prekių ir statybinių medžiagų kiekiai, jų sunaudojimas nepagrįstas dokumentais, statybinės medžiagos nurašomos nesilaikant patvirtintų statybinių medžiagų sunaudojimo normų, nenurodoma, kokiems remonto darbams jos buvo sunaudotos. Sandėlio dokumentai nerodo faktinio turto kiekio, nes didžioji dalis prekių ir statybinių medžiagų nurašoma atlikus ne konkrečius darbus, o tik prieš metinę inventurizaciją. Netinkamai vykdoma turto kiekio, kokybės ir sutarčių sąlygų kontrolė, nes negautas turtas registruojamas apskaitoje.

Izoliatoriaus direktorius sudarė⁴⁰ pastatų ir statinių statybos ir remonto darbų vertinimo komisiją, tačiau ji, nustatant įstaigos remonto poreikį, savo funkcijų nevykdė – neapžiūrėjo ir nevertino remonto reikalaujančių objektų ir nesudarė defektinių aktų.

Remonto poreikį ir darbų apimtį nustato Kauno tardymo izoliatoriaus Ūkio skyrius, gavęs iš kitų skyrių žodinius pranešimus apie norimas remontuoti patalpas ir išanalizavęs bei suskaičiavęs ankstesnių metų remontų poreikius ir darbų apimtį. Planuojami atlikti remonto darbai numatyti Ūkio skyriaus ketvirčių darbo planuose, bet skyrius darbo planus formaliai rengia metų pabaigoje, jau faktiškai atlikus darbus – šio skyriaus 2016 metų II, III ir IV ketvirčio darbo planai⁴¹ 2016-12-21 patvirtinti kartu su I, II ir III ketvirčio darbo planų įvykdymo pažymomis⁴².

Izoliatoriaus direktorius patvirtino⁴³ statybinių medžiagų sunaudojimo normatyvus pagal pastatų ir statinių statybos ir remonto darbus ir paskyrė darbuotoją, atsakingą už statybinių medžiagų sunaudojimo apskaitos tvarkymą. Nebuvo sudarytos 2016 metų remonto darbų sąmatos, nenumatytas prekių ir statybinių medžiagų poreikis, atsižvelgiant į patvirtintus normatyvus. Audito metu Ūkio skyrius nepateikė kitų dokumentų, pagrindžiančių remonto ir jam atlikti reikalingų prekių bei statybinių medžiagų poreikį.

Kauno tardymo izoliatorius 2016 metais remontui įsigijo prekių ir statybinių medžiagų už 99,8 tūkst. Eur, iš jų už 48,3 tūkst. Eur gruodžio mėnesį. Kadangi remonto darbų sąmatos nesudarytos ir nenurodytos konkreiems darbams reikalingos prekės ir statybinės medžiagos, nėra galimybės kontroliuoti, ar šie darbai būtini, kokiems remonto darbams perkamos ir naudojamos prekės ir statybinės medžiagos (žr. pavyzdžius).

Pavyzdžiai

Kauno tardymo izoliatorius su rangovu 2016-06-22 sudarė remonto darbų rangos sutartį (86,3 tūkst. Eur), pagal kurią rangovas 2016 metų II pusmetį vykdė dviejų suimtųjų / nuteistųjų pasimatymo kambarių ir vienos trumpalaikių pasimatymų patalpos įrengimo darbus, naudojo savo medžiagas ir darbo priemones.

- Izoliatoriaus 2016 metų atsargų nurašymo aktuose nurodyta, kad dalies medžiagų nurašymo pagrindas yra jų sunaudojimas pasimatymo kambarių remontui. Kadangi dokumentuose nenurodyta, kuriems pasimatymo kambariams sunaudotos medžiagos, yra tikimybė, kad izoliatorius teikė rangovui medžiagas, nors sutartyje nebuvo numatyta.
- Sutarties vykdymo metu, izoliatoriaus vadovybės nurodymu, rangovas atliko sutartyje nenumatytus papildomus darbus: abiejose pasimatymo kambariuose atliko garso izoliavimo darbus savo lėšomis ir medžiagomis, kurių dalį izoliatorius nupirko ir grąžino (1,1 tūkst. Eur)

⁴⁰ Įsakymai: 2015-01-19 Nr. 1-8 ir 2016-07-14 Nr. 1-183 „Dėl pastatų ir statinių statybos ir remonto darbų vertinimo komisijos sudarymo ir pagrindinių statybinių medžiagų sunaudojimo normatyvų patvirtinimo“.

⁴¹ Ūkio skyriaus 2016 m. darbo planai: II ketv. 2016-12-21 Nr. 8-700, III ketv. 2016-12-21 Nr. 8-699, IV ketv. 2016-12-21 Nr. 8-703.

⁴² Ūkio skyriaus 2016 m. darbo planų įvykdymo pažymos: I ketv. 2016-12-21 Nr. 8-702, II ketv. 2016-12-21 Nr. 8-701, III ketv. 2016-12-21 Nr. 8-698.

⁴³ Kauno tardymo izoliatoriaus direktoriaus įsakymai: 2015-01-19 Nr. 1-8 ir 2016-07-14 Nr. 1-183.

rangovui. Ūkio skyriaus sandėlio vedėjas turto gavimą registravo sandėlio dokumentuose, neįsitikinęs turto gavimo faktu – nupirktos medžiagos iš karto buvo pristatytos rangovui.

Audito metu nustatytas atvejis, kai 2016 metais atlikti remonto darbai, nenumatyti Ūkio skyriaus darbo planuose ir jų įvykdymo pažymose. Kauno tardymo izoliatorius 2016 m. atliko Priėmimo-paskirstymo punkto patalpų ir skalbyklos remontą (2,7 tūkst. Eur), kuris nebuvo numatytas Ūkio skyriaus darbo planuose ir jų įvykdymo pažymose. Audito metu susipažinus su atliktais remonto darbais nustatyta, kad Priėmimo-paskirstymo punkto patalpose atlikti interjero dekoravimo darbai: sienose atidengtos raudono mūro plytos, išmūryta arka. Kadangi tokie darbai nėra būtini, biudžeto lėšos buvo naudojamos netaupiai.

Atsiskaitymo už darbus būdas, kai rangovui grąžinamos remonto metu sunaudotos jo medžiagos, viešajame sektoriuje atsiskaitant už darbus nenumatytas. Izoliatorius yra perkančioji organizacija, kuri prekes, paslaugas ir darbus privalo įsigyti taikydama Viešųjų pirkimų įstatymą.

Kauno tardymo izoliatoriaus direktorius, siekdamas užtikrinti finansinių materialinių išteklių naudojimo kontrolę, patvirtino⁴⁴ komisiją remonto darbų priėmimo ir atlikimo kontrolei vykdyti, kurią įpareigojo, vadovaujantis remonto darbų sąmata, įvertinti faktiškai atliktus darbus ir sunaudotų medžiagų kiekį. Komisija tik pasirašė atliktų darbų priėmimo–perdavimo aktus, tačiau nevertino jiems atlikti sunaudotų prekių ir statybinių medžiagų.

Izoliatoriuje metų eigoje prekių ir statybinių medžiagų sunaudojimas yra nepagrindžiamas dokumentais ir nenurodoma, kokiems remonto darbams jos sunaudotos, todėl nėra galimybės kontroliuoti jų naudojimo. Didžioji dalis prekių ir statybinių medžiagų nurašomos ne jas sunaudojus⁴⁵, o prieš metinę inventorizaciją, nesilaikant patvirtintų statybinių medžiagų sunaudojimo normų.

Sandėlyje esančio turto apžiūros metu nustatyta, kad dalies pagal sandėlio dokumentus apskaitomų turto ir statybinių medžiagų nėra sandėlyje (tam tikro kiekio mūro mišinių, išlyginamųjų mišinių, sauso tinko, grunto, kt.), o statybinių medžiagų sunaudojimą įrodančių dokumentų izoliatoriaus darbuotojai nepateikė. Įsigyjant turtą, nebuvo vykdoma jo kiekio, kokybės, sutarties sąlygų kontrolė ir turtas apskaitoje registruojamas, nors faktiškai nebuvo gautas, sandėlio dokumentai nerodo faktinio jo kiekio.

Sandėlyje esantis turtas ir statybinės medžiagos

Siekdami įvertinti, ar apskaitomi turtas ir statybinės medžiagos yra sandėlyje, audito metu 2017-03-16 atlikome izoliatoriaus sandėlyje esančių turto ir statybinių medžiagų apžiūrą:

- Dalies pagal apskaitos registrus apskaitomų statybinių medžiagų nėra sandėlyje (tam tikro kiekio mūro mišinio, išlyginamųjų mišinių, sauso tinko, grunto, kt.). Atsakingų darbuotojų nurodymu, medžiagos buvo sunaudotos 2016 metais remontui. Audito metu izoliatoriaus darbuotojai nepateikė dokumentų, įrodančių medžiagų sunaudojimą, todėl negalime patvirtinti, kad statybinės medžiagos buvo sunaudotos izoliatoriaus patalpų remontui.
- Izoliatorius iš VĮ „Mūsų amatai“ 2016-12-22 įsigijo baldų pasimatymo kambariams už 5,1 tūkst. Eur. Tuo metu baldai nebuvo pristatyti į izoliatorių, bet Ūkio skyriaus sandėlio vedėjas turto gavimą registravo sandėlio dokumentuose, turtas užregistruotas izoliatoriaus apskaitoje. Apžiūros metu dalis baldų dar nebuvo pristatyti į įstaigą. VĮ „Mūsų amatai“ 2017-02-21 pateikė garantinį raštą, kuriuo įsipareigojo pristatyti baldus iki 2017-03-31.

⁴⁴ Įsakymai: 2014-10-28 Nr. 1-217 ir 2016-09-07 Nr. 1-242 „Dėl komisijos, remonto darbų priėmimo ir atlikimo kontrolei vykdyti, sudarymo“.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574, 12 str. 4 p.: „Apskaitos registruose ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenys užregistruojami ūkinės operacijos arba ūkinio įvykio dieną, arba iškart po to, kai yra galimybė tai padaryti, bet ne vėliau kaip per 4 mėnesius“.

Kauno tardymo izoliatoriaus direktorius netinkamai vykdė Biudžetinių įstaigų įstatyme⁴⁶ įstaigos vadovui numatytą pareigą – užtikrinti racionalų ir taupų lėšų bei turto naudojimą.

4. VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠOS NAUDOJAMOS NEATSAKINGAI

Kauno tardymo izoliatoriuje nustatyti faktai rodo, kad priimami sprendimai dėl lėšų naudojimo ir įsipareigojimų tretiesiems asmenims pažeidžia teisėtumo ir patikimo finansų valdymo principus, biudžeto lėšos naudojamos neatsakingai. Izoliatoriuje finansų kontrolės procedūros sukurtos: nustatytos finansų kontrolės organizavimo ir vykdymo tvarkos / taisyklės, darbuotojų teisės ir pareigos bei atsakomybė finansų kontrolės srityje, tačiau jos neveikia.

Izoliatorius, 2016 metais turėdamas didelį turto likutį, pirkto tos pačios rūšies turtą, nors jis tais metais buvo nenaudojamas ar mažai naudojamas įstaigos veikloje. Vertintais atvejais metų pabaigoje turto likučiai padidėjo beveik 3 kartus (žr. lentelę). Esama situacija rodo, kad izoliatorius netinkamai planuoja metinį įstaigos biudžetą, nes jis nėra grindžiamas realiu poreikiu, o gauti valstybės biudžeto asignavimai naudojami neatsakingai.

Lentelė. Atsargų judėjimas 2016 metais

Turtas	Likutis 2016-01-01		Gauta		Išduota		Likutis 2016-12-31	
	Kiekis	Suma, Eur	Kiekis	Suma, Eur	Kiekis	Suma, Eur	Kiekis	Suma, Eur
Vertinta 13 turto rūšių	2951	9 505,2	12540	14 783,3	7920	7 950,49	7571	19 338,03

Šaltinis – Valstybės kontrolės surinkta informacija

Kauno tardymo izoliatorius, neturėdamas sutartyse numatytos prievolės ir neįvertinęs lėšų praradimo rizikos, biudžetinių metų pabaigoje iš anksto sumokėjo visą sutartyse nurodytą sumą (57 tūkst. Eur) tiekėjams, nors pastarieji nepateikė tinkamo prievolių įvykdymo užtikrinimo. Tokie įstaigos vadovo priimami sprendimai dėl lėšų naudojimo ir įsipareigojimų tretiesiems asmenims pažeidžia teisėtumo ir patikimo finansų valdymo principus.

Sutartys, pagal kurias sumokėti 100 proc. išankstiniai mokėjimai (avansai) už turtą

- 2015-11-13 specialiosios transporto priemonės viešojo pirkimo–pardavimo sutartis, kuria perkama specialios paskirties transporto priemonė už 43,3 tūkst. Eur. Avansas sumokėtas 2015-12-30, transportas pristatytas tik 2016-04-21.
- 2015-12-14 pirkimo–pardavimo sutartis, kuria perkama vaizdo stebėjimo įranga už 13,7 tūkst. Eur. Avansas sumokėtas 2015-12-23 ir 2015-12-30. Įranga įdiegta 2016-02-24.

Kauno tardymo izoliatorius, siekdamas pastatus modernizuoti ir gauti finansavimą iš Energijos efektyvumo fondo, pagal 2016-03-09 energetinio audito parengimo ir investicinio projekto paslaugų sutartį iš privataus juridinio asmens pirkto 3 energetinius auditus ir 3 investicinius projektus (11,9 tūkst. Eur), kurie yra privalomi siekiant gauti finansavimą. Izoliatorius, neįsitikinęs viešojo pirkimo konkurso laimėtojo pajėgumu įvykdyti pirkimo sąlygas, paslaugas įsigijo iš privataus juridinio asmens, kuris neturėjo teisės atlikti energetinius auditus⁴⁷. Izoliatorius sudarė ydingą sutartį, kuri leido privačiam

⁴⁶ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113, 9 str. 2 d. 6 p.

⁴⁷ Izoliatorius pažeidė Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 32 str., nes neįsitikino viešojo pirkimo konkurso laimėtojo pajėgumu įvykdyti pirkimo sąlygas, nepareikalavo dokumentų, įrodančių teisę verstis energetinio audito praktika,

juridiniam asmeniui be izoliatoriaus sutikimo pasitelkti sutarčiai vykdyti trečiuosius asmenis. Taigi, izoliatorius vykdydamas pirkimus pažeidė pirkimų lygiateisiškumo ir skaidrumo principus⁴⁸.

Audito metu nustatyta, kad izoliatorius sumokėjo 2,1 tūkst. Eur už paslaugą, kuri nebuvo suteikta: neparengtas pastato, esančio Kęstučio g. 37, Kaune, investicijų projektas. Izoliatorius nekontroliavo sutarties vykdymo ir neužtikrino, kad paslaugų teikėjas suteiktų visas sutartyje numatytas paslaugas. Perdavimo ir priėmimo aktuose⁴⁹ patvirtinęs, kad paslaugos suteiktos laiku, kokybiškai ir pretenzijų neturi, izoliatorius neteko galimybės reikalauti parengti investicijų projektą. Be to, paslaugos teikėjui neįvykdžius sutarties numatyto laiku, neapskaičiavo ir nepareikalavo 1,4 tūkst. Eur delspinigių⁵⁰. Neturėdamas visų reikiamų dokumentų, izoliatorius negalės pateikti paraiškos gauti finansavimą pastato, esančio Kęstučio g. 37, Kaune, modernizavimui, todėl egzistuoja tikimybė, kad iš valstybės biudžeto sumokėti 3,7 tūkst. Eur⁵¹ bus panaudoti neracionaliai.

Kauno tardymo izoliatoriaus direktorius 2016 metais 56 įsakymais visiems darbuotojams visus metus skyrė ir sumokėjo 313,5 tūkst. Eur darbo užmokesčio priedų ir priemokų. Direktorius, nenaikindamas daugiau kaip vienerius metus neužimtų pareigybių, funkcijos nepriskyres ją atliekančiam įstaigos darbuotojui, sudaro galimybę darbuotojams mokėti priemokas už papildomų darbų atlikimą visus metus. Be to, darbuotojams skirdamas priemokas, kurios jiems nepriklauso, ir už darbus, kurie faktiškai nebuvo atlikti, direktorius lėšas naudojo neatsakingai ir netaupiai⁵².

2016 m. pabaigoje izoliatoriuje iš 199 patvirtintų buvo 39 neužimtos pareigybės, dalis jų yra laisvos daugiau kaip metus.

Laisvų pareigybių pavyzdžiai

Direktoriaus pavaduotojo pareigybė laisva nuo 2013-07-29.

Administracijos reikalų skyriaus specialisto pareigybė laisva nuo 2014-01-30.

Buhalterinės apskaitos skyriaus buhalterio pareigybė laisva nuo 2014-03-01.

Buhalterinės apskaitos skyriaus kasininko pareigybė laisva nuo 2014-12-29.

Nenaikinant daugiau kaip metus neužimtų pareigybių, planuojamas didesnis darbo užmokesčio fondas ir mokamos priemokos už vykdymą papildomų darbų, kurie nenumatyti darbuotojų pareigybės aprašymuose. Siekiant nustatyti optimalų pareigybių skaičių ir mažinti įstaigos valdymo išlaidas, ilgiau kaip 1 metus neužimtas pareigybes reikėtų naikinti, o funkcijas priskirti kitoms⁵³. Audito metu Kauno tardymo izoliatoriaus direktorius, atsižvelgęs į pateiktas pastabas, įsakymais⁵⁴ panaikino dvi pareigybes.

Izoliatoriaus direktorius pareigūnams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, nepagrįstai skyrė priemokas už darbus, kurie faktiškai nebuvo atlikti.

ir neatmetė pasiūlymo kaip neatitinkančio kvalifikacijos reikalavimų. Taip pat pažeidė įstatymo 18 str. 3 d., nes, sudarant pirkimo sutartį, buvo pakeistos pirkimo dokumentuose ir pasiūlyme nustatytos pirkimo sąlygos.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2005-12-22 įstatymo Nr. X-471 redakcija), 3 str. 1 d.

⁴⁹ Paslaugų perdavimo ir priėmimo aktai: 2016-11-04 Nr. AK-161104-2 (energetinio audito paslaugos), 2016-12-01 Nr. AK-161201-1 (investicijų projektų parengimo paslaugos).

⁵⁰ Delspinigiai už 2016-07-23–2016-09-21 laikotarpį, nes paslaugos turėjo būti suteiktos iki 2016-07-22.

⁵¹ Energetinio audito paslaugų atlikimas – 1,6 tūkst. Eur, investicijų projekto parengimas – 2,1 tūkst. Eur.

⁵² Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113, 9 str. 2 d. 6 p.

⁵³ Valstybės vykdomosios valdžios sistemos įstaigų administracijų struktūrų tobulinimo rekomendacijos, 2013 m., prieiga per internetą: http://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Teisine_informacija/Tyrimai_ir_analizes/Metodikos_%2C_rekomendacijos/Rekomendacijosdelstruktobul10.pdf.

⁵⁴ 2017-05-24 Nr. 1-190 (įsigalios 2017-07-25) ir Nr. 1-191 (įsigalios 2017-09-25) panaikino atitinkamai Ūkio skyriaus pirties vedėjo pareigybę ir to paties skyriaus skalbėjo pareigybę.

Neatliktų darbų pavyzdžiai, už kuriuos buvo skirtos priemokos

- Prevencinės grupės 10-iai pareigūnų 2016 m. balandžio-birželio mėn. buvo skirta 5 proc. priemoka (1 047,13 Eur), šios grupės 9-iems pareigūnams 2016 m. gruodžio mėn. buvo skirta 10 proc. priemoka (651,74 Eur) už atlikimą papildomų, pareigybės aprašyme nenumatytų, užduočių – pareigūnai būtų pasirengę skubiai reaguoti į iškvietimą tarnybos ir ne tarnybos metu. Priemokų skyrimo laikotarpiais pareigūnai nebuvo iškviešti.
- Ūkio skyriaus pirties vedėjai 2016 m. gruodžio mėn. skirta 40 proc. priemoka (223,2 Eur) už papildomų užduočių atlikimą, bet pareigybės aprašyme nenustatytos funkcijos (vadovavimas nutiestųjų darbinį ir kūrybinių įgūdžių ugdymo užsiėmimams), kurios nebuvo faktiškai atliktos.

Atlikdami auditą, auditoriai patikrino tik pasirinktus pavyzdžius, todėl įstaigoje tokių atvejų gali būti ir daugiau.

Izoliatoriaus direktorius darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, skyrė priemokas (7,4 tūkst. Eur) už darbą pavojingomis darbo sąlygomis – tiesioginį darbą su nuteistaisiais ir suimtaisiais, nors tokias priemokas numatoma skirti tik pareigūnams⁵⁵.

Priemokų už tiesioginį darbą su nuteistaisiais ir suimtaisiais pavyzdžiai

Ūkio skyriaus sandėlininkei skirta 20 proc. priemoka, Ūkio skyriaus elektrikui skirta 30 proc. priemoka, Socialinės rehabilitacijos skyriaus bibliotekininkei skirta 30 proc. priemoka, Kriminalinės žvalgybos skyriaus inspektorei skirta 35 proc. priemoka už tiesioginį darbą su nuteistaisiais ir suimtaisiais.

Izoliatoriaus direktorius pareigūnams, kuriems priklauso priemokos už darbą pavojingomis darbo sąlygomis, skyrė 1–6 proc. priemokas, o darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, iki 40 proc.

Izoliatoriaus direktorius darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, skyrė priemokas už papildomų darbų, nenumatytų pareigybės aprašyme vykdymą. Kadangi priemokos buvo mokamos ilgiau kaip vienerius metus nuo jų paskyrimo, darbai įgavo nuolatinį pobūdį.

Pareigybės aprašyme nenumatytų darbų pavyzdžiai

- Ūkio skyriaus sandėlininkei skirta ir ilgiau kaip vienerius metus mokėta priemoka už papildomų darbų, susijusių su įstaigoje laikomų suimtųjų ir nuteistųjų maitinimu, vykdymą: kiekvieną darbo dieną pietų ir vakarienes ruošimui raštiškai informuoja maitinimo paslaugos teikėją apie esančių įstaigoje suimtųjų ir nuteistųjų nedirbančių vyrų, dirbančių vyrų, moterų, vegetarų ir ligonių skaičių, rengia per mėnesį pagamintų maisto porcijų skaičiaus suvestinę, derina ją su maitinimo paslaugos teikėju, kt.
- Ūkio skyriaus elektrikui skirta ir ilgiau kaip vienerius metus mokėta priemoka už papildomus darbus, susijusius su įstaigos nuolat atliekamu režiminio korpuso inventoriaus remontu.

Įstaigos funkcija – užtikrinti įstaigoje laikomų suimtųjų ir nuteistųjų maitinimą ir materialinį aprūpinimą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytas normas – numatyta Kauno tardymo izoliatoriaus nuostatuose⁵⁶. Šią funkciją vykdyti nepriskyrus ją atliekančiam įstaigos darbuotojui, sudaroma galimybė darbuotojui mokėti priemokas už papildomų darbų vykdymą. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, jei darbuotojui ilgiau negu vienerius metus tenka dirbti papildomus darbus, laikoma, kad jie įgavo nuolatinį pobūdį. Šiuo atveju turi būti papildomas darbuotojo pareigybės aprašymas ir gali būti patikslinami struktūrinio padalinio uždaviniai ir funkcijos.

⁵⁵ Kalėjimų departamento direktoriaus 2015-03-03 įsakymas Nr. V-96 „Dėl pareigybių, į kurias paskirtiems kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų pareigūnams mokamos priemokos už darbą pavojingomis darbo sąlygomis, sąrašo ir šių priemokų dydžių ir priemokų už darbą pavojingomis darbo sąlygomis kalėjimų departamentui pavaldžių įstaigų pareigūnams skyrimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014-03-06 įsakymu Nr. 1R-65 patvirtinti Kauno tardymo izoliatoriaus nuostatai, 8.5 p.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)*
1.	Užtikrinti, kad būtų atlikta Kauno tardymo izoliatoriuje esančio viso turto, atsargų ir įsipareigojimų inventorizacija ir, atsižvelgiant į inventorizacijos rezultatus, būtų nustatyti teisingi apskaitos duomenys.	Kalėjimų departamentas	1. Įpareigoti Kauno tardymo izoliatoriaus direktorių sudaryti inventorizacijos komisiją, atlikti visą turto, atsargų ir įsipareigojimų inventorizaciją, į komisijos sudėtį paskirti Kalėjimų departamento darbuotojus. 2. Atsižvelgiant į inventorizacijos rezultatus, įpareigoti izoliatorių ištaisyti apskaitos klaidas ir pateikti Kalėjimų departamentui teisingus 2017 m. 9 mėn. finansinių ataskaitų rinkinius (patikslinimus detalizuoti aiškinamojo rašto atskiroje dalyje).	2017-10-15
2.	Imtis veiksmų dėl kaltų asmenų atsakomybės nustatymo ir izoliatoriui padarytos žalos išieškojimo	Kalėjimų departamentas	1. Įpareigoti izoliatorių atlikti tyrimus. 2. Nustačius kaltus asmenis ir esant teisiniam pagrindui, imtis izoliatoriui padarytos žalos išieškojimo.	2017-11-30
3.	Siekiant mažinti įstaigos valdymo išlaidas, pertvarkyti Kauno tardymo izoliatoriaus personalo struktūrą: atsisakyti pareigybių, nebūtinų izoliatoriui pavestų funkcijų vykdymui užtikrinti, ir papildyti darbuotojų pareigybės aprašymus jų atliekamomis funkcijomis.	Kauno tardymo izoliatorius	Panaikinti Buhalterinės apskaitos skyriaus kasininko pareigybę. Peržiūrėti darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymus ir papildyti juos funkcijomis, kurios, jiems einant pareigas, tapo nuolatinio pobūdžio.	2017-06-30 2017-08-01
<p>*- priemonės ir terminus rekomendacijoms įgyvendinti pateikė Kalėjimų departamentas ir Kauno tardymo izoliatorius.</p> <p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:</p> <p>Kalėjimų departamento vyriausiasis patarėjas Arnoldas Masalskis Tel. (8 5) 271 9076, arnoldas.masalskis@kaldep.lt</p> <p>Kauno tardymo izoliatoriaus Personalo skyriaus viršininkė Ingrida Kuktiene Tel. (8 37) 408 509, el. p. ingrida.kuktiene@kaunoti.lt</p>				

4-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja,
pavadojanti departamento direktorių

Jurgita Grebenkoviene

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Auditas atliktas, vykdant pavedimus: 2017-02-24 Nr. P-60-5-2-1 ir 2017-05-15 Nr. P-40-3

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė: Daiva Latvėnienė ir Inga Norkevičiūtė-Birenė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Lėšų ir turto valdymas
Kauno tardymo izoliatoriuje“
priedas

Audito metodai ir procedūros

Remdamiesi Kauno tardymo izoliatoriuje atlikta rizikos analize ir įvertinę veiksnius, turinčius įtakos tam tikroms audito sritims, atlikome audito procedūras. Audito įrodymai gauti taikant šiuos metodus ir procedūras: dokumentų ir duomenų peržiūrą, situacijos analizę, skaičiavimus, pokalbius su įstaigos darbuotojais, tikrinimą, analitines procedūras, paklausimą, turto buvimo tikrinimą.

Atlikdami turto ir išlaidų audito procedūras, vertinome, ar:

- biudžeto lėšos naudojamos teisėtai ir įstatymuose nustatytiems tikslams;
- valstybės turtas valdomas ir disponuojama juo teisėtai, naudojamas įstatymuose nustatytiems tikslams;
- patikėjimo teise priklausantis turtas perduotas tretiesiems asmenims, laikantis teisės aktų reikalavimų;
- priimami sprendimai dėl lėšų naudojimo ir įsipareigojimų tretiesiems asmenims yra teisėti ir atitinka patikimo finansų valdymo principus.

Nevertinome prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų teisėtumo, nes jų vykdymą įvertino Viešųjų pirkimų tarnyba ir išvadas pateikė 2017-04-06 Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaitoje Nr. 2S-1⁵⁷.

Audito metu buvo vertintas šių teisės aktų nuostatų laikymasis:

Lietuvos Respublikos įstatymai

1. Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas
2. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas
3. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas
4. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas
5. Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas
6. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas
7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas
8. Lietuvos Respublikos tarnybos kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto patvirtinimo įstatymas
9. Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai

1. 1999-06-03 nutarimas Nr. 719 (2014-10-03 nutarimo Nr. 1070 redakcija) „Dėl inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“

⁵⁷ Prieiga per internetą: <http://vpt.lrv.lt/lt/ukio-subjektu-prieziura/ismados-ataskaitos/viesieji-pirkimai-atliekami-pagal-lr-viesuju-pirkimu-istatyma-1/tikrinimo-ataskaitos>.

2. 2001-10-19 nutarimas Nr.1250 (2014-11-05 nutarimo Nr. 1228 redakcija) „Dėl Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“
3. 2001-12-14 nutarimas Nr. 1524 (2014-11-05 nutarimo Nr. 1229 redakcija) „Dėl valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos“
4. 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“
5. 2003-04-22 nutarimas Nr. 497 „Dėl kasmetinių papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos patvirtinimo“

Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymai

1. 2008-06-20 įsakymas Nr. 1K-220 (2009-12-24 įsakymo Nr. 1K-477 redakcija) „Dėl 8-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Atsargos“ patvirtinimo“
2. 2008-05-08 įsakymas Nr. 1K-174 (2009-12-22 įsakymo Nr. 1K-466 redakcija) „Dėl 12-ojo viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standarto „Ilgalaikis materialusis turtas“ patvirtinimo“
3. 2014-09-30 įsakymas Nr. 1K-306 „Dėl nuompinigių už valstybės ilgalaikio ir trumpalaikio materialiojo turto nuomą skaičiavimo taisyklių patvirtinimo“

Lietuvos Respublikos teisingumo ministro, Kalėjų departamento direktoriaus ir Kauno tardymo izoliatoriaus direktoriaus įsakymai

1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014-03-06 įsakymas Nr. 1R-65 (2016-08-16 įsakymo Nr. 1R-239 redakcija) „Dėl Kauno tardymo izoliatoriaus nuostatų patvirtinimo“
2. Kalėjų departamento direktoriaus įsakymai: 2015-02-27 Nr. V-85, 2016-07-05 Nr. V-235, 2016-09-13 Nr. V-336 „Dėl Kauno tardymo izoliatoriaus struktūros ir valdymo struktūros schemos patvirtinimo“; 2015-03-03 įsakymas Nr.V-96 „Dėl pareigybių, į kurias paskirtiems Kalėjų departamentui pavaldžių įstaigų pareigūnams mokamos priemokos už darbą pavojingomis darbo sąlygomis, sąrašo ir šių priemokų dydžių ir priemokų už darbą pavojingomis darbo sąlygomis Kalėjų departamentui pavaldžių įstaigų pareigūnams skyrimo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“; 2015-09-01 įsakymas Nr. 325 „Dėl Kalėjų departamento prevencinės grupės pareigūnų sąrašo patvirtinimo“
3. Kauno tardymo izoliatoriaus direktoriaus įsakymai: 2015-01-19 Nr. 1-8 ir 2016-07-14 Nr. 1-183 „Dėl pastatų ir statinių statybos ir remonto darbų vertinimo komisijos sudarymo ir pagrindinių statybinių medžiagų sunaudojimo normatyvų patvirtinimo“; 2014-10-28 Nr. 1-217 ir 2016-09-07 Nr. 1-242 „Dėl komisijos, remonto darbų priėmimo ir atlikimo kontrolei vykdyti, sudarymo“; 2016-11-29 Nr.V-455 „Dėl Materialinių pašalpų bausmių vykdymo sistemos valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“; 2012-02-29 Nr. 1-30 „Dėl apskaitos politikos patvirtinimo“.